

Handläggare
Maria Hägglund
Telefon: 08-508 28 742**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2015-10-20 p. 13

Ansökan om tillstånd till vattenverksamhet, City Link etapp 2

Remiss från mark- och miljödomstolen, mål M 2772-15

Förvaltningens förslag till beslut

1. Tillstyrka sökandens förslag till ramvillkor för anläggandet av tunnelanläggningen dock med ändring av villkor enligt följande

Villkor 5 ersätts med följande:

Vid befarat överskridande av de nivåer som anges i nedanstående villkor skall följande gälla: Boende som förväntas utsättas för luftburet buller eller stomljud över nivåerna under fem dagar i följd eller mer än fem dagar under en tio-dagarsperiod skall erbjudas möjlighet till tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse. Svenska kraftnät skall skicka erbjudande till berörda i god tid innan det bullerstörande arbetet påbörjas. Även om riktvärdena inte överskrids skall evakuering erbjudas om särskilda behov föreligger, t.ex. boende med nattarbete. Vid bedömning av om särskilda behov föreligger skall beaktas störningstidens längd och personliga förhållanden. Vid tveksamhet om bullerstörningens nivå skall vid behov platsbesök genomföras och mätning utföras.

Villkor 6 ersätts med följande:

Arbeten under byggskedet vid ventilationsschakten vid Mörby, Stocksundet, Frescati, KTH, Stadsgårdskajen och Skanstull och som riskerar att medföra luftburet buller och stomljud som överskrider Naturvårdsverkets riktvärden för buller från byggplatser får endast utföras helgfri måndag - fredag kl. 07.00 -19.00. Efter samråd med tillsynsmyndigheten får arbeten som medför överskridanden av riktvärden endast ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00. Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena får förekomma alla dagar dygnet runt.

Villkor 7 ersätts med följande:

Luftburet buller och stomljud under TBM-driften och under anläggandet av förbindelsetunnlar mellan kabeltunneln och ventilationsschakten ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån inomhus som riktvärde inte överskrider:

- 45 dB(A) i bostäder och arbetslokaler samt 40 dB(A) i skolor helgfri måndag - fredag kl. 07.00 – 19.00
- 40 dB(A) i bostäder helgfri måndag – fredag kl. 19.00 – 22.00
- 35 dB(A) i bostäder lördag, söndag samt helgdag kl. 07.00 – 19.00
- 30 dB(A) i bostäder lördag, söndag samt helgdag kl. 19.00 – 22.00
- 30 dB(A) i bostäder alla dagar kl. 22.00 – 07.00

Efter samråd med tillsynsmyndigheten får arbeten som medför överskridanden av riktvärden endast ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-22.00.

Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena får förekomma alla dagar dygnet runt.

Villkor 10 ersätts med följande:

Länshållningsvatten skall under byggskedet efter eventuell lokal rening avledas till det kommunala spillvattennätet om föroreningshalten så föranleder. I annat fall får sådant vatten avledas till dagvattennätet eller direkt till mark- och vattenområde efter samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheten.

2. Att domstolen föreskriver att ett kontrollprogram för den miljöfarliga verksamheten ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och senast tre månader innan den miljöfarliga verksamheten påbörjas inges till tillsynsmyndigheten.

3. Justera beslutet omedelbart.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Per Enarsson
Enhetschef

Sammanfattning

Svenska kraftnät har ingett en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken vid byggande och drift av City Link etapp 2. Svenska kraftnät har yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer villkor för verksamheten som dels är kopplade till vattenverksamheten under bygg- och driftskedet, dels för övrig miljöstörande verksamhet så som luftburet buller, stomljud, vibrationer och utsläpp till vatten som kommer uppstå under byggskedet i samband med tunneldrivningen.

Miljöförvaltningen föreslår att Svenska kraftnäts villkorsförslag gällande buller och utsläpp till vatten ändras/förtydligas så att de bättre stämmer överens med den hantering och de krav som ställts i andra stora infrastrukturprojekt, varav några kommer pågå parallellt med City Link etapp 2. Ett kontrollprogram för uppföljning av den miljöfarliga verksamheten bör också tas fram i samråd med miljöförvaltningen som tillsynsmyndighet.

Bakgrund

City Link består av luftledningar och tunnel- och markförlagda ledningar från Upplands Väsby i norr till Huddinge i söder uppdelat i fyra etapper. Den första etappen, Hagby-Anneberg, är byggd och består av luftledningar och markkablar. Den andra etappen, Anneberg-Skanstull, omfattas av förevarande ansökan. Den tredje etappen, Skanstull-Snösätra med kablar i befintlig tunnel, är delvis klar och delvis i drift. Den fjärde etappen, Snösätra-Ekudden med luftledningar, håller på att planeras.

City Link etapp 2 består av en tunnelförlagd 400 kV-förbindelse mellan transformatorstationen Anneberg i Danderyd och transformatorstationen Skanstull i södra Hammarbyhamnen i Stockholm. Tunneln som i huvudsak kommer att anläggas genom borrhning, blir cirka 13,4 km lång och kommer att vara belägen på 50 - 100 meters djup. Fyra ventilationsschakt kommer att utföras i anslutning till kabeltunneln inom Stockholms stad. City Link etapp 2 medför även att planerade rivningar av befintliga 220 kV-luftledningar kan genomföras och att de cirka 60 000 personer som bor inom 200 meter från dessa ledningar på så sätt slipper ha luftledningar i sin närmiljö. Den mark som i dag begränsas av luftledningar kommer således att kunna användas för andra ändamål, bl.a. för bostadsbyggande.

Svenska kraftnät har ingett en ansökan till mark- och miljödomstolen om tillstånd för vattenverksamhet enligt 11 kap.

miljöbalken för byggande och drift av City Link etapp 2. Svenska kraftnät har yrkat att domstolen fastställer villkor för verksamheten som dels är kopplade till vattenverksamheten under bygg- och driftskedet, dels för övrig miljöstörande verksamhet så som luftburet buller, stomljud, vibrationer och utsläpp till vatten som kommer uppkomma under byggskedet i samband med tunneldrivningen. Mer om ansökans omfattning samt de villkor som föreslagits av Trafikverket kan läsas i bilaga 1.

Mark- och miljödomstolen har översänt Svenska kraftnäts ansökan om tillstånd för vattenverksamhet på remiss till miljö- och hälsoskyddsnämnden (nämnden). Nämnden har fått möjlighet att yttra sig över ansökan senast den 30 oktober 2015.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Ansökan om tillstånd för vattenverksamhet, 11 kap. miljöbalken, mål M 2772-15

Miljöförvaltningen yttrar sig nedan över de frågor där miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för och förvaltningen avstår således från att yttra sig över den ansökta vattenverksamheten. Förvaltningen avstår också från att yttra sig över de delar av projektet som inte berör Stockholms kommun.

De synpunkter som lämnas nedan anges så långt som möjligt med utgångspunkt i numreringen i Svenska kraftnäts ansökan, se bilaga 1.

1 Svenska kraftnäts yrkanden

Svenska kraftnät yrkar tillstånd enligt miljöbalken att få:

1.a) i första hand leda bort allt det i blivande tunnelanläggningen inläckande grundvattnet med den profilsträckning gällande sträcka 8 cirka 11/600-13/463 som anges med grå färg i bilaga 1 (det s.k. förstahandsalternativet) och

Yrkandet avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

1.b) i andra hand leda bort allt det i blivande tunnelanläggningen inläckande grundvattnet med den profilsträckning gällande sträcka 8 cirka 11/600-13/463 som anges med grön färg i bilaga 1 (det s.k. andrahandsalternativet),

Yrkandet avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

2. inom det på s. 1 i bilaga 2 inritade området vid det blivande ventilationsschaktet vid Mörby vid ett eller flera tillfällen under byggskedet genom bortledning av grundvatten avsänka grundvattennivån till lägst +28 meter,

Området ligger utanför Stockholms kommun och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

3. inom det på s. 2 i bilaga 2 inritade området vid det blivande ventilationsschaktet vid Stocksundet vid ett eller flera tillfällen under byggskedet genom bortledning av grundvatten avsänka grundvattennivån till lägst -6 meter,

Området ligger utanför Stockholms kommun och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

4. inom det på s. 3 i bilaga 2 inritade området vid det blivande ventilationsschaktet vid Frescati vid ett eller flera tillfällen under byggskedet genom bortledning av grundvatten avsänka grundvattennivån till lägst -5 meter,

Yrkandet avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

5. inom det på s. 4 i bilaga 2 inritade området vid det blivande ventilationsschaktet vid KTH vid ett eller flera tillfällen under byggskedet genom bortledning av grundvatten avsänka grundvattennivån till lägst +16 meter och

Yrkandet avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har därför inga synpunkter.

6. inom redovisat påverkansområde vid behov infiltrera vatten i jord och berg för att upprätthålla godtagbara grundvattennivåer

Miljöförvaltningen har inget att invända mot att domstolen medger tillstånd till ansökt infiltration. Miljöförvaltningens generella inställning vid infiltration är att kvalitén på grundvattnet inte får försämrats till följd av infiltrationen och att grundvattenkvalitén i det infiltrerade området därför ska vara styrande för kvaliteten på det vatten som ska infiltreras. Svenska kraftnät anger i ansökan att dricksvatten i huvudsak kommer användas för infiltrationen, vilket förvaltningen inte har något att invända emot. Ur hushållnings-

synpunkt skulle det däremot vara positivt att använda inläckande grundvatten eller annat länshållningsvatten, förutsatt att grundvattenkvaliteten inte påverkas negativt.

7. utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för verksamheterna i punkterna 1-6.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

8. arbetstiden för vattenanläggningarna skall bestämmas till 10 år, räknat från lagakraftvunnen dom,

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

9. tiden för framställande av anspråk i anledning av oförutsedd skada till följd av grundvattenbortledningen och infiltrationen skall bestämmas till 10 år räknat från arbetstidens utgång.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

2 Förslag till villkor (att gälla under provotiden)

Som villkor för tillståndet under 1-7 rörande vattenverksamheterna föreslår och åtar sig Svenska kraftnät följande.

1. Svenska kraftnät skall driva tunnelanläggningen och utföra sådana tätningsåtgärder så att flödet av det till tunnelanläggningen inläckande grundvattnet under byggskedet (d.v.s. från och med påbörjande av grundvattenbortledning till och med tidpunkten för godkänd slutbesiktning av tunnelanläggningen) inte överstiger...

Villkoret avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har inga synpunkter.

2. Svenska kraftnät skall driva ventilationsschaktet Skanstull med jordtunnel och utföra sådana tätningsåtgärder så att flödet av det till schaktet inläckande grund vattnet inte överstiger 100 liter per minut som ett rullande fyramånadersmedelvärde och riktvärde. Föreskriften gäller till dess att drivningen av ventilationsschaktet har lett till genombrott i tunnellen för kabeltunneln (sträcka 8 cirka 11/600 - 13/463).

Villkoret avser vattenverksamhet och miljöförvaltningen har inga synpunkter.

3. I syfte att undvika eller minska risken för skada i anledning av grundvatten-bortledningen skall Svenska kraftnät infiltrera vatten i jord eller berg eller i övrigt vidta de åtgärder som erfordras för att uppnå detta syfte.

Gällande infiltration av vatten anser förvaltningen att grundvattnet inte får försämrats och att det är grundvattnets kvalitet som ska vara styrande enligt förvaltningens ovanstående synpunkter under yrkandena i punkt 6.

4. Om det under prövotiden uppstår tvist angående skyldigheten att gottgöra sakägare för sakskada i anledning av Svenska kraftnäts bortledande av grundvatten eller infiltration får tvisten genom anmälan hänskjutas till mark- och miljödomstolen för avgörande.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

Som ramvillkor för anläggandet av tunnelanläggningen föreslår och åtar sig Svenska kraftnät följande.

5. Svenska kraftnät skall sträva efter att begränsa bullret från byggverksamheten så att den ekvivalenta ljudnivån inomhus som riktvärde under byggskedet inte överskrider värdena i tabellen nedan. Vid borrning av pilothål för raiseborrning vid ventilationsschakten Mörby, Stocksundet, Frescati och KTH får dock överskridanden ske. I områden där bakgrundsnivån överskrider nivåerna i tabellen nedan får det luftburna bullret och stomljudet från byggverksamheten överskrida dessa nivåer, dock skall Svenska kraftnät sträva efter att det luftburna bullret och stomljudet inte medför att den sammantagna bullernivån överskrider bakgrundsnivån.

Vid befarat överskridande av de nivåer som anges i nedanstående tabell skall följande gälla: Boende som förväntas utsättas för luftburet buller eller stomljud över nivåerna angivna för "Bostäder" under fem dagar i följd eller mer än fem dagar under en tio-dagarsperiod skall erbjudas möjlighet till tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse. Svenska kraftnät skall skicka erbjudande till berörda i god tid innan det bullerstörande arbetet påbörjas. Även om riktvärdena inte överskrids skall evakuering erbjudas om särskilda behov föreligger, t.ex. boende med

nattarbete. Vid bedömning av om särskilda behov föreligger skall beaktas störningstidens längd och personliga förhållanden. Vid tveksamhet om bullerstörningens nivå skall vid behov platsbesök genomföras och mätning utföras.

Byggbullernivå (luftburet buller och stomljud) inomhus, ekvivalent ljudnivå för varje 5-minutersperiod, dB(A), riktvärden					
Område	Helgfri må – fr		Lö, sö och helgdag		Alla dagar
	Dag 07-19	Kväll 19-22	Dag 07-19	Kväll 19-22	Natt 22-07
Bostäder	45	45	45	30	30

Överskridanden av föreslagna nivåer i områden med redan höga bakgrunds nivåer innebär att byggverksamheten inte kan ge upphov till högre buller än bakgrunds nivån för att inte påverka den sammanlagda bullernivån, eftersom decibelskalan är logaritmisk och två lika stora bullerkällor ökar den sammanlagda bullernivån med 3 dBA. Förvaltningen anser att sökandens resonemang i första stycket gällande bakgrunds nivåer inte är tillämpligt och att det första stycket inte heller tillför något i sak och därför bör strykas.

Förvaltningen ser positivt på att Svenska kraftnät åtar sig att erbjuda ett tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse till dem som kan komma att bli berörda av byggbuller. Även om erfarenheterna från övriga stora byggprojekt i Stockholm visat att det i förhållande till antalet berörda endast är ett fåtal som antar ett sådant erbjudande, anser förvaltningen att det är angeläget att så många som möjligt av dessa personer ändå får möjlighet att välja om de föredrar att flytta till annat boende under den tid störningarna pågår eller inte. Erbjudande om tillfälligt boende eller vistelse bör däremot vara en sista utväg för de fall där inga andra bullerdämpande åtgärder gett resultat, vilket varit principen i många andra stora infrastrukturprojekt i Stockholm. Bullerdämpande åtgärder kan till exempel vara åtgärder på fönster eller ventilation.

Förvaltningen föreslår att tabellen med riktvärden för buller stryks ur villkoret och att de riktvärden som är relevanta lyfts in i villkor sex och sju för ökad tydlighet enligt förvaltningens förslag under respektive punkt.

Miljöförvaltningen föreslår därför att villkoret ändras enligt nedanstående förslag:

Svenska kraftnät skall sträva efter att begränsa bullret från byggverksamheten så att den ekvivalenta ljudnivån inomhus som

riktvärde under byggskedet inte överskrider värdena i tabellen nedan. Vid borring av pilothål för raiseborring vid ventilationsschakten Mörby, Stocksundet, Frescati och KTH får dock överskridanden ske. I områden där bakgrundsnivån överskrider nivåerna i tabellen nedan får det luftburna bullret och stomljudet från byggverksamheten överskrida dessa nivåer, dock skall Svenska kraftnät sträva efter att det luftburna bullret och stomljudet inte medför att den sammantagna bullernivån överskrider bakgrundsnivån.

Vid befarat överskridande av de nivåer som anges i nedanstående villkor ~~tabell~~ skall följande gälla: Boende som förväntas utsättas för luftburet buller eller stomljud över nivåerna ~~angivna för "Bostäder"~~ under fem dagar i följd eller mer än fem dagar under en tio-dagarsperiod skall erbjudas möjlighet till tillfälligt boende, alternativt tillfällig vistelse. Svenska kraftnät skall skicka erbjudande till berörda i god tid innan det bullerstörande arbetet påbörjas. Även om riktvärdena inte överskrids skall evakuering erbjudas om särskilda behov föreligger, t.ex. boende med nattarbete. Vid bedömning av om särskilda behov föreligger skall beaktas störningstidens längd och personliga förhållanden. Vid tveksamhet om bullerstörningens nivå skall vid behov platsbesök genomföras och mätning utföras.

6. Bulleralstrande arbeten under byggskedet vid ventilationsschakten vid Mörby, Stocksundet, Frescati, KTH, Stadsgårdskajen och Skanstull och som medför regelbundet störande luftburet buller och stomljud överskridande riktvärdena i tabellen i punkten 5 får normalt förekomma helgfri måndag - fredag kl. 07.00 -19.00. Efter samråd med tillsynsmyndigheten får dock sådana arbeten förekomma även under övrig tid. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena i tabellen i punkten 5 får förekomma alla dagar dygnet runt.

Miljöförvaltningen anser att buller under byggskedet ska begränsas så att personer som bor i anslutning till anläggningen inte ska utsättas för buller över de riktvärden som anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser (NFS 2004:15). De allmänna råden anger att om riktvärden för buller utomhus inte kan innehållas med rimliga åtgärder så bör målsättningen vara att åtminstone riktvärden inomhus kan innehållas. Erfarenheten visar att det ofta inte är möjligt att innehålla riktvärden utomhus och det är därför skäligt att villkoren också är utformade utifrån nivåerna inomhus så som sökanden har föreslagit. Stomljud hörs dessutom

endast inomhus. När alla möjliga åtgärder, som är rimliga, har vidtagits för att dämpa buller vid källan så är riktvärdenas främsta praktiska funktion att vara styrande för erbjudanden om tillfälligt boende eller vistelse.

Eftersom sökanden själv uppgett att arbeten vid ventilations-schakten kommer genomföras i huvudsak vardagar mellan kl 07.00-19.00 innebär förvaltningens förslag att tillämpa Naturvårdsverkets allmänna råd ingen begränsning för verksamheten eftersom riktvärdena för bostäder är identiska under den arbetstiden. Skillnaden blir i huvudsak att även andra lokaler inkluderas såsom undervisningslokaler. För undervisningslokaler är Naturvårds-verkets riktvärde något lägre, 40 dB(A).

Miljöförvaltningen föreslår att villkoret utformas enligt följande:
*Bulleralstrande arbeten under byggskedet vid ventilationsschakten vid Mörby, Stocksundet, Frescati, KTH, Stadsgårdskajen och Skanstull och som **riskerar att medföra regelbundet störande luftburet buller och stomljud som överskridande överskrider Naturvårdsverkets riktvärdena för buller från byggplatser inomhus i tabellen i punkten 5 får normalt förekomma endast utföras helgfri måndag - fredag kl. 07.00 -19.00. Efter samråd med tillsynsmyndigheten får dock sådana arbeten som medför överskridanden av riktvärden endast ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-19.00 förekomma även under övrig tid. Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena i tabellen i punkten 5 får förekomma alla dagar dygnet runt.***

Det har under lång tid varit praxis att vid stora projekt tillämpa ett samrådsförfarande vid arbeten utanför ordinarie arbetstid. Mark- och miljööverdomstolen har i mål nr M 2008-14 avseende nya Slussen delvis skärpt praxis eftersom domstolen ansåg att avvikelser från ordinarie arbetstid får ske vid särskilda skäl endast efter tillsynsmyndighetens godkännande. Domstolen ansåg att det inte var tillräckligt med samråd utan att det erfordras ett överklagningsbart beslut. Med ledning i Mark- och miljööverdomstolens dom föreslår förvaltningen således en sådan skrivning om godkännande istället för samråd när det gäller arbeten utanför ordinarie arbetstider även för City Link etapp 2.

7. Bulleralstrande arbeten under TBM-driften och under anläggandet av förbindelsetunnlar mellan kabeltunneln och ventilationsschakten och som medför regelbundet störande luftburet buller och stomljud överskridande riktvärdena i tabellen

i punkten 5 får normalt förekomma enligt följande: Alla dagar dygnet runt på sträckor I i bilaga 3. Helgfri måndag - fredag kl. 07.00 - 22.00 samt lördag, söndag och helgdag kl. 09.00 - 18.00 på sträckor II. i bilaga 3. Alla dagar kl. 18.00 - 07.00 på sträckor III. I bilaga 3. Efter samråd med tillsynsmyndigheten får dock sådana arbeten förekomma även under övrig tid. Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena i tabellen i punkten 5 får förekomma alla dagar dygnet runt.

Miljöförvaltningen är positiv till det föreslagna upplägget med olika arbetstider för olika typer av områden och anser att det är en bra utgångspunkt för hur arbetet översiktligt är avsett att bedrivas. Det gäller särskilt eftersom det inte finns någon anledning att förbjuda arbeten på tider när skäl för arbete föreligger och det kan ske utan risk för störning. Förvaltningen anser däremot att villkoret som det är formulerat blir något otydligt med hänvisningar till en tabell i ett annat villkor samt till en bilaga. De föreslagna riktvärdena är också något höga under vardagskvällar och helger varför förvaltningen yrkar på en skärpning av dessa riktvärden samt ett enklare formulerat villkor enligt nedanstående förslag.

Miljöförvaltningen föreslår att villkorsförslaget ändras på följande sätt:

~~***Bulleralstrande arbeten***~~ **Luftburet buller och stomljud under TBM-driften och under anläggandet av förbindelsetunnlar mellan kabeltunneln och ventilationsschakten och som medför regelbundet störande luftburet buller och stomljud ska begränsas så att den ekvivalenta ljudnivån inomhus som riktvärde inte överskrider: överskridande riktvärdena: i tabellen i punkten 5. får normalt förekomma enligt följande: Alla dagar dygnet runt på sträckor I i bilaga 3. Helgfri måndag - fredag kl. 07.00 - 22.00 samt lördag, söndag och helgdag kl. 09.00 - 18.00 på sträckor II. i bilaga 3. Alla dagar kl. 18.00 - 07.00 på sträckor III. I bilaga 3.**

- **45 dB(A) i bostäder och arbetslokaler samt 40 dB(A) i skolor helgfri måndag - fredag kl. 07.00 - 19.00**
- **40 dB(A) i bostäder helgfri måndag - fredag kl. 19.00 - 22.00**
- **35 dB(A) i bostäder lördag, söndag samt helgdag kl. 07.00 - 19.00**
- **30 dB(A) i bostäder lördag, söndag samt helgdag kl. 19.00 - 22.00**
- **30 dB(A) i bostäder alla dagar kl. 22.00 - 07.00**

~~*Efter samråd med tillsynsmyndigheten får dock sådana arbeten som medför överskridanden av riktvärden endast ske helgfri måndag-fredag kl. 07.00-22.00 förekomma även under övrig tid.*~~

Andra avvikelser får, om det finns särskilda skäl, ske endast efter tillsynsmyndighetens godkännande.

Bulleralstrande arbeten som inte medför överskridande av riktvärdena i tabellen i punkten 5 får förekomma alla dagar dygnet runt.

När det gäller de flesta stora infrastrukturprojekt i staden har Miljö- och hälsoskyddsnämnden ansett att riktvärdet för stomljud kvällstid ska vara 40 dB(A) dvs. 5 dB(A) högre än Naturvårdsverkets riktvärde, men att Naturvårdsverkets riktvärden ska gälla för luftburet buller. Villkoren har således kommit att se olika ut för luft och stomljud. Nämnden förelade dåvarande Vägverket vid byggandet av Södra Länken att ljudnivån 40 dB(A) skulle vara gällande för stomljud under helgfri måndag-fredag kl. 19-22. För Norra Länken (MHN 2007-10-23) yrkade nämnden att 45 dB(A) skulle gälla för stomljud. Värt att notera är dock att Norra Länken huvudsakligen sträcker sig under Nationalstadsparken och därmed inte berör boenden i samma utsträckning som övriga projekt. Gällande Citybanan och Förbifart Stockholm föreslog Trafikverket som sökanden att riktvärdet skulle vara 45 dB(A), varpå nämnden yrkade på en skärpning med 5dB(A) med avseende på stomljud till en nivå om 40 dB(A) enligt ovan. Mark- och miljödomstolen har dock i sina tillstånd kommit att godta nivå 45 dB(A) för såväl Citybanan som Förbifarten. Frågan är dock inte slutligt avgjord än då nämnden överklagat mark- och miljödomstolens dom för Förbifart Stockholm gällande bullervillkoren och målet nu är uppe i mark- och miljööverdomstolen för prövning (mål M 11838-14). Vad det gäller de villkoren för buller vid byggandet av Citybanan gäller att dessa sattes på prøvotidsvillkor och att de slutliga villkoren kom att avgöras först i projektets slutskede.

Svenska kraftnät har i föreliggande prövning dock inte gjort någon uppdelning i ansökan mellan stomljud och luftbuller. Eftersom tunneldrivningen i huvudsak kommer innebära stomljud anser förvaltningen, i enlighet med nämndens beslut i tidigare projekt, att ovanstående avsteg från Naturvårdsverkets riktvärden bör tillämpas även i föreliggande fall. Miljöförvaltningens förslag till ändring av villkor sju ligger också i linje med vad nämnden yrkat i prövningen av Förbifart Stockholm samt de villkor som har meddelats för Nya Slussen (avgörande i mark- och miljödomstolen 2015-01-14 mål M 2008-14). Att det ska finnas en enhetlighet i de villkor som föreskrivs för olika infrastrukturprojekt i staden är viktigt inte minst ur ett tillsynsperspektiv eftersom flera stora infrastrukturprojekt kan komma, och kommer pågå parallellt både i tid men också inom samma geografiska område.

8. Svenska kraftnät skall vid samtliga vibrationsalstrande arbeten tillämpa Svensk Standard SS 460 48 66, Vibration och stöt - Riktvärden för sprängningsinducerade vibrationer i byggnader, Svensk Standard 02 52 11, Vibration och stöt - Riktvärden och mätmetod för vibrationer i byggnader orsakade av pålning, spontning, schaktning och packning och Svensk Standard SS 02 52 10, Vibration och stöt - Sprängnings-inducerade luftstöt vågor - Riktvärden för byggnader.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

9. För kulturhistoriskt skyddad bebyggelse som är belägen i närheten av blivande ventilationsschakt vid Frescati, KTH och Stadsgårdskajen skall Svenska kraftnät arbeta fram kontrollprogram avseende vibrationer från anläggandet av dessa schakt. Programmen skall tas fram i samråd med länsstyrelsen och innan vibrationsalstrande arbeten vidtas vid dessa ventilationsschakt. Med kulturhistoriskt skyddad bebyggelse avses bebyggelse som är skyddad enligt kulturmiljölagen (1988:950) och förordningen (1988:1229) om statliga byggnadsminnen samt blåklassad enligt Stadsmuséets kulturhistoriska byggnadsklassificering.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter eftersom villkoret gäller kulturmiljö för vilket länsstyrelsen är tillsynsmyndighet.

10. Länshållningsvatten skall under byggskedet efter eventuell lokal rening avledas till det kommunala spillvatten- eller dagvattennätet, alternativt får sådant vatten efter samråd med tillsynsmyndigheten avledas till mark- eller vattenområde.

Stockholms stads avloppsnät består av både kombinerade ledningar, där dagvatten och spillvatten går i gemensamma ledningar till reningsverk, och separerade ledningar där dagvatten leds direkt ut i recipient oftast utan föregående rening. Miljöförvaltningen har inga synpunkter på att, för det vatten som leds till reningsverk, avtal med riktvärden för detta fastställs mellan verksamhetsutövaren och vattenmottagaren. I de fall vatten släpps till det separerade dagvattennätet ska istället riktvärden för detta tas fram även i samråd med miljöförvaltningen. Miljöförvaltningen föreslår därför att Svenska kraftnäts villkorsförslag ändras/förtydligas på följande sätt (förvaltningens ändringar markeras med fet text):

Länshållningsvatten skall under byggskedet efter eventuell lokal rening avledas till det kommunala spillvattennätet om föroreningshalten så föranleder. I annat fall får sådant vatten avledas till dagvattennätet eller direkt till mark- och vattenområde efter samråd med VA-huvudmannen och tillsynsmyndigheten.

En mer detaljerad reglering med riktvärden för utsläpp till mark- och vattenområden, inklusive via dagvattennätet, bör ingå i det kontrollprogram som ska reglera störningar under byggtiden. Sådana riktvärden tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och verksamhetsutövaren. Utgångspunkten för hanteringen av vattnet är vad som är rimligt ur belastningssynpunkt för aktuella recipienter utifrån vattendirektivets krav på god vattenstatus och de miljökvalitetsnormer för vatten som vattenmyndigheten beslutat om. Uppfyller verksamheten de riktvärden som tas fram genom kontrollprogrammet, vilket är en förutsättning för att kunna släppa länshållningsvatten till mark- och vattenområde, kommer den ansökta verksamheten inte medföra en försämring av statusen för någon kvalitetsfaktor med avseende på miljökvalitetsnormerna för vatten eller motverka möjligheten att uppnå sådan status. Verksamheten kan således tillåtas i detta avseende.

11. Svenska kraftnät skall utforma anläggningarna och bedriva verksamheten i huvudsaklig överensstämmelse med vad Svenska kraftnät angett i ansökan och andra handlingar eller i övrigt åtagit sig i målet.

Miljöförvaltningen har inga synpunkter.

Miljöförvaltningen har några synpunkter på vad Svenska kraftverk anför ytterligare i sin ansökan. Nedanstående rubriker hänför sig till numreringen i ansökan.

4.1.2 Byggandet av tunnelanläggningen

Svenska Kraftnät föreslår med ledning av miljötillstånden för Citybanan och Slussen att bullervillkoren utformas som ramvillkor. Miljöförvaltningen instämmer i sökandens bedömning att det är angeläget att de villkor som fastställs under byggtiden, är utformade så att det finns utrymme för en flexibel hantering av t.ex. buller- och vibrationsstörningar. Detta eftersom det inte alltid är tekniskt möjligt att komma till rätta med alla störningar som uppkommer vid byggandet av ett stort infrastrukturprojekt, samt då t.ex. människors förutsättningar att hantera ljud- och vibrationer varierar.

11.2.3.c) Boende m.fl.

För förskolor är det också av betydelse att ta hänsyn till buller utomhus på förskolegården då den är en viktig del i förskolornas verksamhet. Den utpekade förskolan på Fjällgatan 31 har redan idag en gård som är utsatt för höga bullernivåer från trafiken på Stadsgårdsleden och staden har därför planerat att uppföra bullerskydd. Den fortsatta utredningen som sökanden avser att utföra bör därför också redovisa påverkan på förskolegården.

Erfarenhet från andra projekt visar att hanteringen av klagomål och förebyggande information är av stor vikt. Det ställer krav på att hanteringen av klagomål sker effektivt inom organisationen och att det finns väl fungerande rutiner för hur störningar ska hanteras. Närmare detaljer om hur arbetet med störningar ska ske hanteras med fördel i kontrollprogram.

16. Kontroll

Svenska kraftnät har för avsikt att ta fram kontrollprogram för den miljöfarliga verksamheten och inge detta till berörda tillsynsmyndigheter. Miljöförvaltningen anser att kontrollprogrammet ska tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten och att senast tre månader innan den miljöfarliga verksamheten påbörjas inges till tillsynsmyndigheten för fastställande. Kontrollprogrammet ska beskriva hur kontroller ska ske, vilka parameterar och vilka värden som är acceptabla för till exempel utsläpp till vatten eller buller, vilka åtgärder som ska sättas in och när. Svenska kraftnät anser också att kontrollprogrammen bör fastställas av tillsynsmyndigheterna. Miljöförvaltningen har för avsikt att ta upp kontrollprogrammet till den del det rör verksamheten inom Stockholms kommun, för beslut i miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Förorenad mark

Miljöförvaltningen har ingen anledning att invända mot den utredning som gjorts och de slutsatser som sökanden presenterar. Miljöförvaltningen anser att frågan om förorenad mark vidare bör hanteras inom ramen för kontrollprogrammet.

Naturmiljö

Av föreskrifterna för nationalstadsparken enligt 4 kap 7 § MB framgår att åtgärder som är av angeläget allmänt intresse får medföra ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada under förutsättning att parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller skada. Sökanden bedömer att Citylink är av ett angeläget allmänt intresse och att företaget enligt ansökan är förenligt med föreskrifterna för nationalstadsparken.

Miljöförvaltningen instämmer i att Citylink är av angeläget allmänt intresse. Miljöförvaltningen kan däremot inte helt dela sökandens bedömning att verksamheten endast kommer medföra ett obetydligt intrång eller skada på parkens bevarandevärden. Miljöförvaltningen anser att ansökan behöver tydliggöras och kompletteras avseende uppföljning och kontroll av naturmiljöer så som beskrivs nedan.

Anläggande av kabeltunneln

Generellt sett är naturvärdena väl beskrivna i ansökan och MKB liksom vilka förutsättningar som påverkar och om enskilda träd och biotoper påverkas av en förändring av grundvattennivåerna. Det är positivt att sökanden har identifierat fyra fokusområden inom Stockholm som är särskilt grundvattenberoende och inom vilka man avser att följa upp förändringar i grundvattnet. För såväl enskilda träd som biotoper är det tydligt att så kallade randzoner, gränsområden mellan berg och jordlager, är särskilt viktiga för bedömningen av risker för påverkan på vegetation. Förvaltningen anser att såväl enskilda skyddsvärda träd som biotoper inom randzonen behöver lokaliseras i den fortsatta processen och ingå i kontrollprogrammet.

Förvaltningen anser att man även bör följa upp ev förändringar, inte bara genom grundvattenmätningar utan genom återkommande naturinventeringar med avseende på artsammansättning inom i första hand fokusområdena. Sökanden bör även utveckla hur man långsiktigt avser att motverka en utarmning av artmångfalden som kan bli resultatet av torrare förhållanden. För kvarstående intrång och förlust av naturvärden i dessa områden som är av stort allmänt intresse, som inte kan avhjälpas genom föreslagna skyddsåtgärder som infiltration och bevattning, bör sökanden föreslå lämpliga kompensationsåtgärder.

Anläggande av ventilationsschakt

Generellt sett beskrivs det väl i MKB:n risker för påverkan på träd vid planerade schakt. De skyddsåtgärder som planeras och föreslås är väl genomtänkta.

Underlag till MKB

För såväl tunneldrivning som ventilationsschakt bör även lokala underlag ingå i MKB:ns kunskapsunderlaget och den fortsatta processen. De ger stöd för såväl trädens som biotopers naturvärden och betydelse för stadens ekologiska infrastruktur. Följande underlag saknas bland referenserna till MKB:n:

- Förekomst av Artarken-arter inom påverkansområdet (Artarken-arter är arter som staden bedömt som lokalt/regionalt skyddsvärda. Arterna har valts ut enligt ett flertal kriterier, till exempel arter som pekar ut känsliga biotoper eller värdefulla miljöer).
- Habitatnätverk för ek, barrskog och groddjur.
- Stadens sammanhängande nätverk av Ekologiskt Särskilt Betydelsefulla Områden (ESBO).

Bilagor

1. Svenska kraftnäts ansökan om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.
2. Profil över förstahands- och andrahandsalternativ, märkt som bilaga 1 i ansökan
3. Karta över arbetstider för TBM-drift, märkt som bilaga 3 i ansökan.